

Innst. 353 L

(2014–2015)

Innstilling til Stortinget fra arbeids- og sosialkomiteen

Prop. 115 L (2014–2015)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om endringer i folketrygdloven mv. (stønader til enslig mor eller far og tilleggsstønader til tiltaksdeltakere)

Til Stortinget

1. Proposisjonens hovedinnhold

1.1 Sammendrag

I proposisjonen fremmes forslag til endringer i folketrygdloven kapittel 15 både i livsoppholdsytelsen (overgangsstønaden) og i stønad til barnetilsyn.

Forslagene, som bygger på høringsnotatene av 12. mars 2013 og 10. oktober 2014, har to formål:

Det ene er å forenkle regelverket. Reglene i folketrygdloven kapittel 15 er vanskelig tilgjengelig. Regelverket er særdeles uoversiktlig, vanskelig å forstå og til dels vanskelig å praktisere. For å forenkle regelverket foreslås det en omstrukturering, samt å oppheve noen av unntaksreglene.

Det andre formålet er å styrke motivasjonen til å gå over i arbeid. Endringene kan innebære enkelte innstramminger i stønadsordningen.

Samlet understøtter forslagene ordningens formål om å sikre inntekt i en begrenset periode mens den enslige forelderen forbereder seg på å forsørge seg og barn ved egen inntekt.

Forslagene gjelder:

- Adgangen til å utbetale stønad ved opphold i utlandet.
- Vilkåret om å være enslig mor eller far.
- Vilkåret om barnets alder.
- Vilkåret om yrkesrettet aktivitet.
- Stønad til barnetilsyn.

- Sanksjonsregler.

I tillegg foreslås det noen endringer av teknisk karakter i arbeidsmarkedsloven, skatteloven og i folketrygdlovens bestemmelser om utdanningsstønad, flyttetilskott og utbetalingsregler.

Det vises til proposisjonens kapittel 1.2 der det er redegjort for lovforslagets bakgrunn og de ulike kapitler der det er gjort greie for gjeldende rett, høringsnotatene, høringsinstansenes merknader, samt departementets vurderinger.

Når det gjelder endringer i andre lovbestemmelser som følge av endret terminologi og omstruktureringen av bestemmelser i folketrygdloven kapittel 15, er dette redegjort for i proposisjonens kapittel 12.

Når det gjelder merknader til de enkelte bestemmelsene, vises det til proposisjonens kapittel 14.

1.2 Forslag om forenklinger i folketrygdloven kapittel 15

Bakgrunn

Det foreslås noen redaksjonelle endringer for å bedre til en leservennlig struktur og oppbygging av regelverket. Det gjelder i hovedsak reglene om enslig mor eller far i § 15-4 og § 15-5, og reglene om overgangsstønad, barnets alder og varighet i § 15-6.

Reglene i §§ 15-4 og 15-5 er endret i flere omganger fordi nye grupper har blitt inkludert eller ekskludert fra begrepet «enslig mor eller far». Det foreslås en forenkling av reglene, og at de to paragrafene slås sammen til en ny bestemmelse, § 15-4.

Gjeldende § 15-6 om overgangsstønaden inneholder både regler om vilkår for rett til overgangsstønad og om stønadsperiodens lengde. I tillegg er det unntaksregler både til vilkårene og til stønadsperioden. Bestemmelsen er derfor vanskelig å lese og forstå. Det foreslås å dele opp bestemmelsen slik at

regler om vilkår for rett til overgangsstønad fremgår av ny § 15-5 og regler om stønadsperiodens lengde av ny § 15-8. Dette vil gjøre reglene tydeligere og lettere tilgjengelig.

Bestemmelsen om yrkesrettet aktivitet er flyttet frem og kommer rett etter ny § 15-5 om overgangsstønad. Dette markerer at det å være i yrkesrettet aktivitet er et sentralt vilkår for rett til overgangsstønad.

Forenklinger i tilleggsytelsene – stønadsforenkling

I tillegg til livsoppholdsytelsen, overgangsstønad etter § 15-6, er det i dag tre stønader som skal dekke konkrete utgifter:

- Stønad til barnetilsyn etter § 15-11,
- Utdanningsstønad etter § 15-12,
- Tilskott til flytting etter § 15-13.

I høringsnotatet av 12. mars 2013 ble det foreslått å samle ulike stønader som gis til dekning av utgifter i forbindelse med deltakelse på arbeidsmarkedstiltak og utdanning i en felles forskrift og harmonisere vilkårene for stønader til samme formål.

Den nye forskriften vil omfatte utdanningsstønden (med unntak av stønad til skolepenger), tilskott til flytting for å komme i arbeid, og stønad til barnetilsyn for enslig mor eller far som er i utdanning eller er tilmeldt arbeids- og velferdsetaten som reell arbeidssøker. Formål og målgruppe for denne type stønader til enslig mor eller far vil fortsatt være hjemlet i folketrygdloven kapittel 15.

For å legge til rette for en slik felles forskrift foreslås det at utdanningsstønad og tilskott til flytting ikke videreføres som egne stønadsordninger under stønader til enslig mor eller far, men at de reguleres i en bestemmelse om tilleggsstønader og stønad til skolepenger. Den nye bestemmelsen harmoniseres i størst mulig grad med tilsvarende bestemmelse om tilleggsstønader til dem som deltar i arbeidsrettet tiltak i folketrygdloven § 11-12. Bestemmelsen om stønad til barnetilsyn for enslig mor eller far som tar utdanning eller er reell arbeidssøker, vil inngå i den nye bestemmelsen om tilleggsstønader. En slik harmonisering forutsetter enkelte innholdsmessige endringer i stønad til barnetilsyn.

1.3 Begrenset adgang til utbetaling av stønad ved opphold i utlandet

Departementets forslag

Muligheten for å eksportere trygdeytelser bør begrenses. Det foreslås å redusere den perioden hvor man kan få utbetalt stønader i utlandet til seks uker innenfor en periode på tolv måneder. Den foreslåtte begrensningen gjelder opphold i utlandet etter § 15-3 andre ledd bokstav a), det vil si utenlandsopphold for

ferie, besøk mv. Det foreslås ingen endring der utenlandsoppholdet skyldes arbeid for en norsk arbeidsgiver.

1.4 Enslig mor eller far

Departementets forslag

Stønadsordningen retter seg mot foreldre som har aleneomsorg for barn. Det foreslås å slå sammen dagens §§ 15-4 og 15-5, forenkle reglene om sivilstand noe og bare gi særlige regler der dette er nødvendig.

At stønadsmottakeren til enhver tid må være ugift, separert eller skilt for å få rett til stønad etter kapittel 15, fremkommer ved å tolke «enslig mor eller far». For å klargjøre dette foreslås det at det fortsatt skal komme klart frem av bestemmelsen, jf. § 15-4 tredje ledd første punktum. Det foreslås også en hjemmel for å kunne gi nærmere regler i forskrift om hva som skal menes med andre nære boforhold.

For å få en større likebehandling mellom gifte og samboere foreslås det at også de kortvarige samboerskapene fører til at retten til stønad faller bort.

Det foreslås at også separerte og skilte skal kunne motta stønad like etter samlivsbruddet. Det vil fortsatt være et vilkår at separasjons-, skilsmisse- eller ekteskaps sak er reist for å få rett til stønad.

Det foreslås å oppheve bestemmelsen som gjør det mulig å få stønad etter ett års faktisk separasjon der spesielle forhold har gjort det vanskelig å reise sak. I proposisjonen er det nærmere redegjort for hva som kan anses for ikke å være spesielle forhold.

Det foreslås å videreføre regelen om bevisbyrde. Beviskravet vil også omfatte dokumentasjon på at separasjons-, skilsmisse- eller ekteskaps sak er reist, og eventuelt at ekteskapet på et senere tidspunkt er oppløst.

1.5 Vilkår om barnets alder

Departementets forslag

Det er et vilkår for å kunne få overgangsstønad at barnet er under en viss alder. For å gjøre regelverket mer oversiktlig foreslås det at vilkårene for rett til overgangsstønad, herunder kravet om at barnet er under en viss alder, fremgår av en ny § 15-5. Når det gjelder regler om varigheten av overgangsstønden, vil dette fremgå av en egen bestemmelse om stønadsperioden.

Det foreslås å knytte vilkåret om barnets alder til ordinær skolestart det året barnet fyller seks år.

Hovedregelen om barnets alder bør også gjelde ved samlivsbrudd, og det foreslås å oppheve unntaksregelen i § 15-6 femte ledd.

Det foreslås å beholde unntaket i forbindelse med forbigående sykdom hos barnet eller forelderen, jf. gjeldende § 15-6 sjette ledd, og unntaket i forbin-

delse med at barnet krever særlig tilsyn, jf. gjeldende § 15-6 syvende ledd.

De unntakene om barnets alder som foreslås videreført, gjelder alle regler om utvidelse eller forlengelse av stønadperioden.

Det foreslås å utvikle ordningen med å være brukerkontakt som godkjent yrkesrettet aktivitet. Som følge av dette, faller også den gjeldende unntaksreglen om barnets alder bort.

1.6 Vilkår om yrkesrettet aktivitet

Departementets forslag

Det foreslås at arbeids- og velferdsetaten, som for arbeidssøkere og personer med arbeidsavklaringspenger, også for enslige foreldre som ønsker å ta utdanning som yrkesrettet aktivitet, skal gjøre en konkret vurdering av den aktuelle utdanningen opp mot arbeidsmarkedets behov.

Gjeldende regler og praksis om hvilken type utdanning som kan godkjennes, videreføres.

Stønadsmottakere som ikke tar nødvendig og hensiktsmessig utdanning, må for å oppfylle aktivitetskravet enten være i arbeid, melde seg som reell arbeidssøker hos arbeids- og velferdsetaten eller etablere egen virksomhet. Stønadsmottakere som har behov for mer bistand for å bli selvforsørget, skal etaten følge opp. Etaten kan, som tidligere, iverksette nødvendige arbeidsmarkedstiltak.

Innholdet i begrepet reell arbeidssøker skal, som tidligere, følge den etablerte forståelsen av begrepet som er utviklet i dagpengeregelverket.

Det stilles ikke krav om at han eller hun må flytte eller pendle for å ta tilbudt arbeid eller arbeidsmarkedstiltak. Gjeldende regler om meldeplikt for stønadsmottakere som har meldt seg som reelle arbeidssøkere, videreføres. For å tydeliggjøre meldeplikten, foreslås det å ta disse reglene direkte inn i § 15-6 tredje ledd.

Det foreslås å utvikle ordningen med brukerkontakter, noe som bidrar til en forenkling av regelverket.

Enslig mor eller far som mottar overgangsstønad og har særlig tilsynskrevende barn, har ikke plikt til å være i yrkesrettet aktivitet, jf. gjeldende § 15-8 første ledd. Dette videreføres i forslag til ny § 15-6 fjerde ledd. Bestemmelsen er ikke til hinder for at stønadsmottakeren selv velger å være i yrkesrettet aktivitet om dette er mulig å kombinere med omsorgen for barnet.

1.7 Stønadperioden for overgangsstønad

Departementets forslag

Det foreslås å samle bestemmelsene om overgangsstønadens varighet i en egen lovbestemmelse. Kravet om årsakssammenheng fremgår ikke direkte

av gjeldende § 15-6 syvende ledd, men av sammenhengen mellom første og syvende ledd. Det foreslås derfor å tydeliggjøre vilkåret om årsakssammenheng i § 15-8 tredje ledd. Forslag til ny § 15-8 tredje ledd presiserer at det er mulig å utvide stønadstiden inntil barnet fyller 18 år. Det foreslås også å videreføre muligheten til å få utvidet stønadstid på grunn av ale-neomsorg for barn som krever særlig tilsyn, men presiserer gjeldende krav om at det skal være en årsakssammenheng mellom barnets tilstand og den enslige morens eller farens mulighet til å være i arbeid.

Muligheten til å få forlenget stønadstiden i inntil to år ved forbigående sykdom og mulighetene til kortvarige forlengelser videreføres, jf. forslag til § 15-8 fjerde og femte ledd. Disse forlengelsene må skje i direkte tilknytning til en løpende stønadperiode, og man kan gi unntak fra vilkåret om barnets alder.

Muligheten til å få utvidet stønadperiode i forbindelse med utdanning foreslås knyttet til kravet om at utdanningen må være nødvendig og hensiktsmessig.

1.8 Stønad til barnetilsyn

Departementets forslag

Det foreslås å knytte retten til stønad til barnetilsyn til kravet om yrkesrettet aktivitet. Forslaget innebærer at det blir en noe snevrere adgang til slik stønad enn etter dagens regler.

Det foreslås at stønad til barnetilsyn blir gitt etter faste satser fastsatt av departementet. Det bør også, slik det er for personer som mottar arbeidsavklaringspenger, være mulig å gi stønad ved behov for tilsyn med andre familiemedlemmer.

Endringen omfatter bare enslig mor eller far som tar utdanning eller er registrert som reell arbeidssøker. Stønad til barnetilsyn til enslige mødre eller fedre som er i arbeid, erstatter til en viss grad overgangsstønad. Det er derfor ikke lagt opp til å regulere stønad til barnetilsyn til denne gruppen i den nye forskriften om tilleggsstønad og harmonisere med stønad til barnetilsyn for de andre gruppene. Det er heller ikke lagt opp til å gjøre en tilsvarende endring for dem som etablerer egen virksomhet. Dette innebærer at stønaden for disse gruppene fortsatt vil utgjøre 64 pst. av de faktiske utgiftene opp til et maksimalbeløp som Stortinget fastsetter.

1.9 Innføring av sanksjonsregler

Departementets forslag

Det foreslås å innføre sanksjonsregler som innebærer at de stønadene som er innvilget etter folketrygdloven kapittel 15, faller helt bort i en måned dersom stønadsmottakeren uten rimelig grunn sier opp sin stilling, nekter å ta imot tilbudt arbeid, unnlater å

gjenoppta sitt arbeidsforhold etter endt fødselspermisjon, nekter å delta i arbeidsmarkedstiltak eller unnlater å møte ved innkalling til Nav-kontoret. Det legges ikke opp til at de foreslåtte sanksjonsreglene bare skal gjelde når stønadsmottakeren har krav på å gjennomføre yrkesrettet aktivitet. Bortfallsperioder vil inngå i den innvilgede stønadsperioden og dermed medføre at denne vil bli forkortet.

Det foreslås regler om at arbeids- og velferdsetaten kan utestenge en stønadsmottaker fra retten til stønad i inntil tre måneder første gang og inntil seks måneder ved gjentakelser innen de siste tre årene, dersom vedkommende forsettlig eller uaktsomt har gitt uriktige opplysninger om forhold som har betydning for retten til stønad. Det samme gjelder ved unnlatelse av å gi slike opplysninger.

Sanksjon mot svindel følger de alminnelige reglene om påtale og straff.

1.10 Endringer i arbeidsmarkedsloven – tiltakspenger og tilleggsstønader

Departementets forslag

Målgruppen for tiltakspenger og tilleggsstønader bør gå frem av loven, og det foreslås derfor å flytte bestemmelsene om hvem som skal kunne få slike stønader til arbeidsmarkedsloven § 13. Formålet med endringen er ikke å endre målgruppen for stønadene, men å få en tydeligere presisering av den.

Videre foreslås det også å presisere i § 12 at departementet har hjemmel til å gi forskrifter om forsøk med arbeidsmarkedstiltak, og at § 15, som regulerer hvor krav om stønad skal settes frem, får en hjemmel for å kunne gi forskrifter om når krav om stønad må være satt frem.

1.11 Økonomiske og administrative konsekvenser

Det er lagt stor vekt på at det skal være enklere å forvalte regelverket ved at det er færre unntaksregler, samt bedre struktur ved å klargjøre hva som er hovedregler og unntaksregler. Forslagene om å knytte barnets alder til ordinær skolestart det året barnet fyller seks år, samt å oppheve noen unntaksregler fra denne aldersgrensen vil isolert sett gi en innsparingseffekt. Dette kan også gjelde forslagene om økte krav til utdanning som yrkesrettet aktivitet eller som grunnlag for utvidet periode. De øvrige forslagene antas stort sett å ha mindre økonomiske konsekvenser.

Økonomiske konsekvenser

Forslagene har en samlet innsparingseffekt på om lag 97 mill. kroner i 2016 når endringene innføres for nye tilfeller fra 1. januar 2016. Forslaget har en innsparingseffekt på om lag 249 mill. kroner når alle mottakere er omfattet.

Endring av reglene om barnetilsyn for enslig mor eller far som er under utdanning eller er registrert som arbeidssøker, inngår som en del av en kostnadsnøytral harmonisering med tilleggsytelser for tiltaksdeltakere. Isolert anslås endring av reglene om barnetilsyn for enslig mor eller far som er under utdanning eller er registrert som arbeidssøker å gi et merforbruk på om lag 40 mill. kroner når alle mottakere er innfaset i ny ordning.

Administrative konsekvenser

Endringen i oppholdskravet gjør det lettere å føre kontroll med at vilkårene for rett til stønadene fortsatt er oppfylt. En utfasing av ordningen med brukerkontakter er regelforenkling. Harmonisering av regler med tilsvarende regler i andre kapitler i folketrygdloven, vilkår for å kunne ta ordinær utdanning og vilkår for å få tilleggsstønader innebærer administrative forenklinger for arbeids- og velferdsetaten.

2. Komiteens behandling

I forbindelse med komiteens behandling av proposisjonen ble det 27. mai 2015 avholdt høring. Følgende deltok på høringen:

- Fellesorganisasjonen.
- Aleneforeldreforeningen.

3. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Dag Terje Andersen, Fredric Holen Bjørdal, Lise Christoffersen og Anette Trettebergstuen, fra Høyre, Stefan Heggelund, lederen Arve Kambe, Thore Vestby og Bengt Morten Wenstøb, fra Fremskrittspartiet, Hege Jensen og Erlend Wiborg, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, fra Venstre, Gunhild Berge Stang, og fra Sosialistisk Venstreparti, Kirsti Bergstø, viser til regjeringens lovforslag i Prop. 115 L (2014–2015).

Komiteen viser til at stønad til enslig mor eller far er blitt endret tidligere, i takt med samfunnsutviklingen. Den største endringen skjedde gjennom behandlingen av Ot.prp. nr. 8 (1996–1997), hvor stønadsperioden ble redusert fra ti til tre år. Samtidig ble kravet til yrkesrettet aktivitet innskjerpet.

Komiteen merker seg rapporten «Overgangsstønad. Hva skjedde med de som mistet retten til overgangsstønad pga. endringer i vilkårene 1. januar 1998?» fra Rikstrygdeverkets utredningsavdeling, 2004. Der står det blant annet, sitat:

«Vi ser at mange av de som mistet overgangsstønaden i januar 2001 er sysselsatt både før og etter at den mistet stønaden, og at den prosentvise andel av sysselsatte øker i perioden 2000 til 2001. I tillegg er det en økning i inntekten, og det kan indikere at langt flere blir fulltidsarbeidende eller får høyere inntekt pga. fullført utdanning. For gruppen med marginal tilknytning til arbeidslivet innebar det å miste overgangsstønaden at andelen sysselsatte ble fordoblet.»

Komiteen viser til at nye tider bringer nye utfordringer. Komiteen mener behovet for å vurdere hvordan velferdsordninger fungerer i møte med samfunnet man lever i og enkeltpersoners behov, alltid vil være til stede fordi samfunnet er i kontinuerlig utvikling. Regelverk som er vanskelige må gjøres tilgjengelige, og uheldige strukturer i velferdssystemet må endres. Slik sikrer man at velferdssystemet er bærekraftig, har legitimitet og fungerer til det beste for dem som har behov for ulike ordninger.

Komiteen mener det er et viktig demokratisk prinsipp at gjeldende regelverk er enkelt å forstå og forholde seg til, slik at borgere er rustet til å kjenne de rettighetene man har. Forenklinger vil dessuten gjøre forvaltningens oppgave med å håndheve regelverket lettere og mindre byråkratisk. Samtidig er det viktig at ulike ytelsers innretning legger til rette for at folk så raskt som mulig kan komme tilbake i arbeid, slik at flere får muligheten til å være selvhjulpne.

Komiteen viser til at regjeringen på denne bakgrunn foreslår endringer i stønad til enslig mor eller far. Komiteen påpeker at stønad til enslig mor eller far består av fire ytelser. Overgangsstønaden er en livsoppholdsytelse, mens stønad til barnetilsyn, utdanningsstønaden og tilskott til flytting er stønader til dekking av utgifter. Formålet med stønaden er å gi en midlertidig hjelp til selvhjelp.

Komiteen viser videre til forslaget til endringer i arbeidsmarkedsloven, og støtter forslaget.

Komiteen merker seg og støtter forslagene om forenklinger i folketrygdloven kapittel 15.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Venstre og Sosialistisk Venstreparti, viser til forslaget om å begrense adgangen til utbetaling av stønad ved opphold i utlandet. Flertallet påpeker at forslaget kun gjelder utenlandsopphold for ferier, besøk mv., og ikke utenlandsopphold som gjelder arbeid for en norsk arbeidsgiver. Flertallet mener det er viktig å bedre kontrollmulighetene for ytelsen, og merker seg at utenlandsopphold gjør kontrolloppgaven mer kompleks. Flertallet presiserer at opphold i Norge er en forutsetning for å kunne få god oppfølging og hjelp i forbindelse med yrkesrettet aktivitet. Samtidig er det viktig å ivareta folks ønske om å reise utenlands av private grunner. Flertallet mener forslaget balanserer disse hensynene godt med

den muligheten de aller fleste har til å reise ut av Norge i forbindelse med ferier.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, støtter forslaget om å likebehandle ekteskap og samboerforhold.

Komiteen anser det ikke som nødvendig at en som har vært gift, må vente i seks måneder på å få utbetalt stønaden. Komiteen mener det er den enkeltes behov, og at man oppfyller vilkårene for å motta stønad, som skal være gjeldende for når stønaden kan mottas, ikke tidligere sivilstand.

Komiteen viser til forslaget om å oppheve bestemmelsen om å kunne få stønad etter ett års faktisk separasjon der spesielle forhold har gjort det vanskelig å reise sak. Komiteen merker seg at den eneste situasjonen der det å reise sak er vanskelig, er når tilknytningen til Norge er så svak at man mangler søksmålskompetanse om ekteskapet. Komiteen deler regjeringens vurdering om at dette grunnlaget ikke er tilstrekkelig for å videreføre en unntaksregel.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at det i forbindelse med innføringen av tidligere skolestart ble etablert skolefritidsordning med heldags tilsynsordning for de yngste barna. Disse medlemmer mener det styrker standpunktet om at skolestart er et godt skjæringspunkt. Disse medlemmer presiserer også at målet med stønaden er å hjelpe mottakere inn, eller tilbake i arbeid, så raskt som mulig, og viser til at tidligere justeringer i varighet og vilkår har hatt positive effekter.

Disse medlemmer merker seg og støtter forslaget om å gjøre regelverket mer oversiktlig, ved at vilkårene om barnets alder fremgår av en ny § 15-5.

Disse medlemmer er enig i at unntaksregelen om barnets alder ved samlivsbrudd gjør at regelverket blir for komplisert, og dermed vanskelig å praktisere. Disse medlemmer støtter derfor forslaget om å fjerne denne unntaksregelen.

Komiteen støtter forslaget om å avvikle ordningen med brukerkontakt som yrkesrettet aktivitet. Komiteen mener Nav-reformen har gjort denne ordningen unødvendig, og stiller seg tvilende til om dette er en ordning som hjelper folk tilbake til arbeidslivet.

Komiteen viser til forslaget om en tydeligere bestemmelse om arbeids- og velferdsetatens ansvar for å følge opp stønadsmottakere og sette i verk tiltak der det er behov for det.

Komiteen mener det er avgjørende at stønads-mottakere blir fulgt opp på en tilfredsstillende måte, og støtter derfor forslaget.

Komiteen viser til forslaget om at utdanningen må anses som nødvendig og hensiktsmessig.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Venstre og Sosialistisk Venstreparti, påpeker at det vil føre til en likebehandling mellom arbeidssøkere som får utdanning som tiltak, personer med arbeidsavklaringspenger og personer som mottar stønad til enslig mor eller far. Flertallet mener det er viktig at utdanningen vurderes opp mot arbeidsmarkedets behov, for å sikre at utdanningen øker muligheten til å komme i jobb, og støtter derfor forslaget.

Komiteen viser til og støtter forslaget om å flytte bestemmelsene om stønadens varighet i en egen bestemmelse, for å gjøre informasjonen om hvor lenge man kan motta overgangsstønad tydeligere.

Komiteen støtter forslaget om å presisere kravet til årsakssammenheng mellom barnets tilstand og den enslige morens eller farens mulighet til å være i arbeid.

Komiteen viser til forslaget om å samle de ulike stønader som gis til dekning av utgifter i forbindelse med at man deltar på arbeidsrettede tiltak og utdanning i en felles forskrift og harmonisere vilkårene for stønadene. Komiteen presiserer at målgruppen og formålet for de ulike stønadene ikke endres.

Komiteen viser videre til forslaget om å endre bestemmelsen for stønad til barnetilsyn for enslig mor eller far som tar utdanning eller er registrert som reell arbeidssøker, slik at stønaden kan gis etter faste satser fastsatt av departementet. Komiteen påpeker at fast sats er regelen for andre grupper som får slik stønad, og mener dette er en positiv administrativ forenkling.

Komiteen merker seg forslaget om innføring av sanksjonsregler. Komiteen viser til at folketrygdloven kapittel 15 ikke har sanksjoner mot passivitet, slik andre trygdeytelser har. Komiteen mener det må være konsekvenser for misbruk av ordningen for å sikre legitimitet, og støtter forslaget. Komiteen påpeker at forslaget må ses i sammenheng med at arbeids- og velferdsetaten skal følge opp mottakere av stønaden, med sikte på deltagelse i yrkesrettet aktivitet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Venstre og Sosialistisk Venstreparti, viser til Navs egne tall for anmeldt trygdesvindler mellom januar og april 2015. I denne perioden ble det

anmeldt for 123 mill. kroner, 23 mill. kroner mer enn i samme tidsrom i fjor. Det anmeldte jukset for overgangsstønaden beløper seg til 14 mill. kroner. Flertallet påpeker viktigheten av et regelverk som gjør kontrolloppgaven enklere, samtidig som det er lettere å forholde seg til både for forvaltning og mottager. Det må være et mål at det ikke er vanskelig verken å følge, eller følge opp, et regelverk.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet mener regjeringens forslag til endringer understøtter dette målet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, påpeker at samboerskap er blitt en vanlig samlivsform. Flertallet mener en naturlig konsekvens av å likebehandle samboerskap og ekteskap i regelverket for øvrig, er at samboerskap uansett lengde fører til bortfall av stønaden. Flertallet mener man ikke lenger kan anses som enslig hvis man etablerer seg som samboer.

Flertallet viser også til Navs krevende oppgave med å kontrollere stønads-mottakeres rett til ytelsen, og påpeker at det foreslåtte regelverket vil være enklere å forholde seg til både for Nav og mottaker.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet mener målet med overgangsstønaden er å hjelpe folk inn eller tilbake til arbeid så raskt som mulig, og viser til innlåsningsrisikoer i stønaden. Disse medlemmer vil derfor også understreke viktigheten av at mottagere som oppfyller aktivitetskravet gjennom å jobbe 50 pst., har incentiver til å opparbeide høyere stillingsbrøk. Disse medlemmer viser til at tidligere justeringer av både vilkår og varighet av stønaden har hatt positive effekter. Den beste løsningen for familier er å kunne forsørge seg gjennom egen inntekt. Arbeid er den mest effektive måten å bekjempe fattigdom på. Disse medlemmer mener dette, i tillegg til godt utbygget skolefritidsordning, er gode argumenter for å endre vilkåret i barnets alder.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, peker på at rett til stønad etter folketrygdloven kapittel 15 er avhengig av at søkeren enten er ugift, separert eller skilt, og at vedkommende ikke er samboer. Flertallet mener partnere av ektefelle eller samboer som sitter i fengsel, ikke er i målgruppen for stønaden. Stønadene er til for å hjelpe enslige foreldre i en overgangsfase. Flertallet mener at en som ikke ønsker å oppløse sitt ekteskap eller samboerskap, ikke kan anses å være enslig.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at forslaget om at utdanning skal være nødvendig og hensiktsmessig ikke vil ha tilbakevirkende kraft, og at nytt regelverk om at utdanning må være nødvendig og hensiktsmessig ikke vil gjelde for dem som er i utdanning når nytt regelverk trer i kraft.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti peker på at overgangsstønaden og stønad til barnetilsyn sikrer enslige forsørgere, i en vanskelig situasjon, inntekt til livsopphold og tilsyn av barn mens de samtidig kvalifiserer seg til arbeid og selvforsørgelse. Overgangsstønaden og stønad til barnetilsyn treffer mange av de familiene som lever på lav inntekt. Disse stønadene er derfor med på å forebygge og hindre fattigdom.

Disse medlemmer viser til at det under den rød-grønne regjeringen ble gjort flere endringer i innretningen på overgangsstønaden, deriblant skjerpet inn aktivitetskravene knyttet til stønaden, for bedre å sikre at mottakere av stønaden får muligheter og forplikter seg til å kvalifisere seg til selvforsørgende arbeid etter endt stønadsløp. Slik ble overgangsstønaden en mer treffsikker kvalifiseringsstønad som gir eneforsørgere muligheter til å komme i arbeid.

Disse medlemmer mener det er avgjørende i kampen mot fattigdom at folk gis rett til oppfølging og muligheter fra myndighetenes side, samt en plikt til å gjøre det de kan for å bli selvforsørgende. Overgangsstønaden og stønaden til barnetilsyn er, etter disse medlemmers mening, i utgangspunktet godt innrettet etter disse prinsippene.

Disse medlemmer støtter regjeringens harmonisering av regelverket for samboende og gifte, men mener det er behov for en viss fleksibilitet slik at en kortere periode med samboerskap ikke gjør at mottaker mister støtten fra det tidspunkt samboerskapet inngås. Disse medlemmer peker på at flere av høringsinstansene mener regjeringens forslag på dette punkt vil medføre at påbegynte utdannings- og kvalifiseringsløp ikke vil kunne avsluttes. En slik regel vil gjøre det vanskelig for mange å forsøke å formalisere nye forhold.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet støtter regjeringen i at det er nødvendig med en innstramning i dagens muligheter til å inngå samboerskap, men mener det er behov for en overgangsperiode før mottaker fratras retten til overgangsstønad grunnet samboerskap. Disse medlemmer mener derfor at retten til overgangsstønad skal bortfalle etter samboerskap med 6 måneders varighet, og at stønad kun kan mot-

tas under ett samboerskap en gang i løpet av stønadsperioden.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti peker på regjeringens forslag om å stramme inn aldersgrensen for mottak av stønad fra barnet er fylt 8 år i dagens regler til 6 år i regjeringens forslag er en innstramning og en svekkelse av overgangsstønaden. Det er, etter disse medlemmers mening, ikke et godt argument at overgangsstønad blir overflødig det året et barn går over fra barnehage til skole. Tvert imot er disse medlemmer enige med flere av høringsinstansene som påpeker at overgang fra barnehage til skole en sårbar fase i et barns liv, og at det å benytte skolestart som grense kan føre til en dobbel belastning for mange familier og barn i en sårbar fase. Det er, etter disse medlemmers mening, ingen logikk i at tilgang til SFO fører til et redusert behov for overgangsstønad. Dette forslaget er, etter disse medlemmers mening, et angrep på overgangsstønaden og et reelt ønske om å kutte i ordningen og minke den potensielle mottakergruppen. Disse medlemmer viser til at regjeringen fremmet forslag om betydelige svekkelser i overgangsstønaden i forbindelse med statsbudsjettet for 2015, noe den ikke fikk flertall for i Stortinget. Disse medlemmer anser dette forslaget om innstramning i aldersgrense som et nytt angrep på ordningen, og en svekkelse av virkemidlene for å hindre og forebygge fattigdom. Disse medlemmer er derfor imot innstramningen i aldersgrense, og ønsker å beholde dagens aldersgrense på 8 år, samt 10 år i spesielle unntakstilfeller som kvalifiserer for utvidelse etter dagens regler.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti støtter ikke regjeringens forslag om å fjerne unntaksregelen om barnets alder ved samlivsbrudd og ønsker å opprettholde denne.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet peker på at endringen som innebærer at utdanning og aktivitet skal vurderes relevant for å kunne kvalifisere seg til arbeid senere, samt tydeligere krav til at Nav skal følge opp stønadmottakerne, må iverksettes slik at det reelt sett gir søkere relevant kvalifisering med økt sjans til arbeid, samt bedre kvalitativ oppfølging i kvalifiseringsløpet. Disse medlemmer peker på at dersom en ønsket utdanning ikke anses relevant for senere å kunne få arbeid, vil søker likevel kunne kvalifisere for overgangsstønad ved å være reell arbeidssøker, motta ordinært arbeidsmarkedstiltak eller opprette egen virksomhet. Disse medlemmer understreker at

det nye kravet til vurdering av aktiviteten som relevant må gjelde nye tilfeller inn i ordningen, og ikke slik at mottakere som i dag er i et utdanningsløp, mister innvilget stønad samt retten til å fullføre det påbegynte kvalifiseringsløpet.

Disse medlemmer ber regjeringen vurdere å la partnere av ektefelle eller samboer i fengsel bli berettiget overgangsstonad, og komme tilbake til Stortinget med saken i egnet form.

Komiteens medlem fra Venstre mener det er viktig å bedre kontrollmulighetene for overgangsstonaden, og er enig i at langvarige utenlandsopphold kan gjøre dette vanskelig. Likevel fremstår forslaget om en avgrensning på seks uker som svært strengt sammenlignet med andre ytelser, eksempelvis kontantstøtte. For mange mottakere av ytelsen vil dette kunne oppleves som unødvendig begrensende, særlig i tiden før aktivitetskravet inntreffer, eller i påvente av barnehageplass. Dette medlem viser til høringssvaret fra Nav, der en tremåneders periode blir foreslått som en hensiktsmessig balanse mellom de ulike hensyn.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«§ 15-3 andre ledd bokstav a) skal lyde:

a) *medlemmet oppholder seg i utlandet i mindre enn tre måneder i løpet av en tolv måneders periode, eller»*

Dette medlem viser til forslaget om å stramme inn aldersgrensen for mottak av stønad. Forslaget om at aldersgrensen skal inntreffe allerede ved skolestart, synes ikke godt begrunnet fra departementets side. Riktig nok er alminnelig skolestart fremskyndet med ett år siden aldersgrensen på åtte år ble satt, men etter dette medlems oppfatning endrer ikke dette på det faktum at seks år er en ung og sårbar alder for barnet. At SFO-tilbudet er bygget ut de senere år er positivt, men kan vanskelig sees som et tungtveiende argument for å stramme inn reglene for overgangsstonad. SFO er dessuten et tilbud som i de aller fleste kommuner er svært kostbart. Dette medlem er enig med høringsinstansene som har pekt på at overgangen fra barnehage til skole er en sårbar fase i barnets og familiens liv. Dette medlem går derfor imot den foreslåtte innstrammingen, og vil beholde aldersgrensen på 8 år, samt 10 år i unntakstilfeller etter dagens regler.

Dette medlem viser til forslaget om at utdanning som aktivitet skal vere «nødvendig og hensiktsmessig» for å få eller beholde et arbeid. Det er viktig at utdanningen er relevant for å komme over i eller tilbake til arbeidslivet. Samtidig vil dette medlem understreke at vilkåret slik det er foreslått kan prakti-

seres for strengt, særlig der en mottaker ønsker å forbedre sine yrkesmuligheter gjennom videreutdanning eller påbygging til eksempelvis en mastergrad. Det bør ikke være noe i veien for at mottaker styrker sine arbeidsmuligheter gjennom å bygge videre på sin utdanning, og lovteksten bør ta høyde for dette. Under alle omstendigheter bør kravet til vurdering av aktiviteten som relevant gjelde nye tilfeller inn i ordningen, og ikke slik at mottakere som allerede er i et utdanningsløp, mister retten til å fullføre.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«§ 15-6 første avsnitt bokstav c skal lyde:

c) *gjennomfører utdanning eller opplæring som utgjør minst halvparten av full tid som arbeids- og velferdsetaten vurderer er nødvendig og hensiktsmessig for at medlemmet skal kunne få eller beholde et arbeid eller styrke sine arbeidsmuligheter, eller»*

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at enslige forsørgere har større risiko for fattigdom enn andre. Overgangsstonaden beskytter mot fattigdom, samtidig som den bidrar til å gi barn stabilitet og trygghet. Den gir mottakeren en mulighet til å kvalifisere seg for arbeid. Stønad er en vesentlig del av den økonomiske tryggheten for foreldre som bryter ut av et forhold.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener at mye ved overgangsstonaden fungerer godt i dag. 9 av 10 mottakere med barn over 1 år er i aktivitet. Det er grunn til å frykte at en innstramming på flere deler av regelverket vil kunne gi aleneforsørgere en vanskeligere økonomisk situasjon. Dette medlem viser til høringsinnspillet fra Aleneforeldreforeningen, som skriver at forslaget, sitat:

«vil frata de fleste aleneforeldre med små barn, muligheten til å ta videreutdanning. Det vil gjøre det enda vanskeligere denne gruppen å bli i stand til å forsørge seg selv og sine barn, og vil bidra til større sosiale skiller».

Dette medlem støtter ikke forslaget om å endre vilkåret om barnets alder fra seks til åtte år, fordi det vil kunne bidra til økt omfang av barnefattigdom. Dette medlem støtter heller ikke det nye kravet der den aktuelle utdanningen skal vurderes opp mot arbeidsmarkedets behov, på grunn av at det vil kunne begrense muligheten til for eksempel videreutdanning. I mange tilfeller vil aleneforsørgere som allerede er i et yrke, kunne ha et ønske om omskoleing eller videreutdanning for å kunne ha et yrke med

trygg inntekt og arbeidstider det er mulig å kombinere med omsorgsansvaret. Den muligheten bør overgangsstønaden fortsatt kunne gi. Dette medlem mener at dagens regelverk gir tillit til hver enkelt til å finne de løsningene som er best for seg, og slik bør det fortsatt være.

Dette medlem viser til forslaget om å stramme inn regelverket for utenlandsopphold for mottakere av overgangsstønad. Dette medlem viser til at dagens regelverk allerede stiller krav om at man kombinerer stønaden med aktivitet, og ser av den grunn ikke noe behov for ytterligere innstramming av dette regelverket.

Dette medlem støtter heller ikke regjeringens forslag om å stramme inn muligheten til å inngå samboerskap. Sosialistisk Venstreparti ønsker å beholde dagens regel der overgangsstønaden ikke bortfaller før samboerskapet har hatt en varighet på 12 måneder.

4. Forslag fra mindretall

Forslag fra Venstre:

Forslag 1

§ 15-3 andre ledd bokstav a) skal lyde:

- a) *medlemmet oppholder seg i utlandet i mindre enn tre måneder i løpet av en tolv måneders periode, eller*

Forslag 2

§ 15-6 første avsnitt bokstav c skal lyde:

- c) *gjennomfører utdanning eller opplæring som utgjør minst halvparten av full tid som arbeids- og velferdsetaten vurderer er nødvendig og hensiktsmessig for at medlemmet skal kunne få eller beholde et arbeid eller styrke sine arbeidsmuligheter, eller*

5. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i folketrygdloven mv. (stønader til enslig mor eller far og tilleggsstønader til tiltaksdeltakere)

I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

Innholdsfortegnelsen til kapittel 15 skal lyde:

- Bestemmelser om
- formål står i § 15-1
- generelle *vilkår* står i §§ 15-2 til 15-4
- overgangsstønad står i §§ 15-5 til 15-9
- stønad til barnetilsyn *til enslig mor eller far som er i arbeid mv.* står i § 15-10
- *tilleggsstønader og stønad til skolepenger* står i § 15-11
- *sanksjonsregler* står i § 15-12
- forholdet til andre *ytelser* står i § 15-13

§ 15-3 andre ledd bokstav a) skal lyde:

- a) *medlemmet oppholder seg i utlandet i mindre enn seks uker i løpet av en tolv måneders periode, eller*

§ 15-4 skal lyde:

§ 15-4 *Enslig mor eller far*

Stønader etter dette kapitlet kan ytes til et medlem som er enslig mor eller far og har aleneomsorg for barn.

Som mor eller far regnes også den som på grunn av dødsfall har fått foreldreansvaret etter barnelova § 38.

Med enslig mor eller far menes et medlem som er ugift, separert eller skilt. Medlem som lever sammen med en person han eller hun har barn med eller er skilt eller separert fra, eller lever i et ekteskapsliknende forhold i en felles husholdning uten felles barn, regnes ikke som enslig mor eller far. Dersom medlemmet er gift, regnes vedkommende som enslig mor eller far når samlivet er opphørt og ekteskapet er krevd oppløst ved søknad om separasjon og skilsmisse hos fylkesmannen eller ved at sak er reist for domstolene.

En mor eller far har aleneomsorgen for et barn når vedkommende varig har klart mer av den daglige omsorgen enn den andre av foreldrene. Ingen av foreldrene anses å ha aleneomsorgen for barnet ved boforhold som nevnt i § 1-5 fjerde ledd eller andre nære boforhold. Departementet kan gi forskrifter om hva som anses som andre nære boforhold.

Medlemmet har selv bevisbyrden for at han eller hun er enslig mor eller far med aleneomsorg for barn.

§ 15-5 skal lyde:

§ 15-5 *Overgangsstønad*

Overgangsstønad ytes til et medlem som på grunn av omsorg for barn er midlertidig ute av stand til å forsørge seg selv ved eget arbeid, eller først etter en tid med omstilling eller utdanning kan få et arbeid.

Stønad kan som hovedregel bare innvilges for perioder fram til ordinær skolestart det året barnet fyl-

ler seks år. For et medlem som er forhindret fra å arbeide på grunn av omsorg for barn som krever særlig tilsyn, kan det innvilges overgangsstønad inntil barnet fyller 18 år. Det kan gjøres unntak fra aldersgrensen i første punktum i forbindelse med forlengelser etter § 15-8 annet ledd tredje punktum, fjerde ledd og femte ledd.

Et medlem som uten rimelig grunn har sagt opp et arbeidsforhold de siste seks månedene før søknadstidspunktet, får ikke overgangsstønad.

§ 15-6 skal lyde:

§ 15-6 *Plikt til yrkesrettet aktivitet*

Når det yngste barnet har fylt ett år, er det et vilkår for rett til overgangsstønad at medlemmet enten

- a) er i arbeid som utgjør minst halvparten av full tid,
- b) har meldt seg til arbeids- og velferdsetaten som reell arbeidssøker,
- c) gjennomfører utdanning eller opplæring som utgjør minst halvparten av full tid som arbeids- og velferdsetaten vurderer er nødvendig og hensiktsmessig for at medlemmet skal kunne få eller beholde et arbeid, eller
- d) etablerer egen virksomhet, se § 4-6 tredje ledd.

Arbeids- og velferdsetaten skal etter behov innkalle til samtaler for å vurdere oppfølging av medlemmet og om det skal settes i verk tiltak med sikte på overgang til arbeid.

Et medlem som er reell arbeidssøker, jf. første ledd bokstav b), må melde seg hver fjortende dag til arbeids- og velferdsetaten. Arbeids- og velferdsetaten bestemmer hvordan melding skal skje.

Aktivitetsplikten gjelder ikke hvis medlemmet er forhindret fra å arbeide på grunn av omsorg for barn som krever særlig tilsyn som nevnt i § 15-8 tredje ledd.

Om medlemmet ikke er i yrkesrettet aktivitet etter første ledd, ytes likevel overgangsstønad hvis barnet ikke har en tilfredsstillende tilsynsordning og dette ikke kan tilskrives medlemmet selv. Det samme gjelder dersom den enslige moren eller faren eller barnet har en sykdom som hindrer yrkesrettet aktivitet. Sykdommen må dokumenteres med legeerklæring.

Departementet kan gi forskrifter om hvilken utdanning som kan godkjennes og kravet om å være reell arbeidssøker.

§ 15-8 skal lyde:

§ 15-8 *Stønadsperiode*

Overgangsstønad kan ytes i tre år til sammen. Et medlem som tidligere har mottatt overgangsstønad en hel stønadsperiode, kan innvilges nye stønadsperioder inntil barnet har rett til barnehageplass etter barnehage-loven § 12 a. I forbindelse med fødsel kan

det i tillegg ytes stønad i inntil to måneder før fødselen.

Stønadstiden kan utvides med opptil to år når den enslige moren eller faren er under nødvendig og hensiktsmessig utdanning, jf. § 15-6 første ledd bokstav c). Dersom den enslige moren eller faren har aleneomsorg for flere enn to barn eller fikk aleneomsorg for barn før fylte 18 år, kan stønadstiden utvides med opptil tre år. Stønadstiden kan ytterligere forlenges til og med den måneden et påbegynt utdanningsår avsluttes. Det gis vanligvis ikke stønad etter at yrkeskompetanse er oppnådd.

Stønadstiden kan utvides inntil barnet fyller 18 år dersom medlemmet er forhindret fra å arbeide fordi barnet krever særlig tilsyn på grunn av funksjonshemming, sykdom eller store sosiale problemer. Barnets fysiske eller psykiske tilstand må dokumenteres av lege. Det må også framlegges dokumentasjon på at medlemmet er forhindret fra å arbeide som en følge av barnets tilstand.

I direkte tilknytning til en løpende stønadsperiode kan stønadstiden forlenges med inntil to år dersom medlemmet eller barnet har en forbigående sykdom som hindrer medlemmet i å arbeide. Sykdommen må dokumenteres med legeerklæring.

I direkte tilknytning til en løpende stønadsperiode kan stønadstiden i særlige tilfelle forlenges i inntil seks måneder i påvente av skolestart, barnetilsyn, et konkret arbeidstilbud eller etter at medlemmet har meldt seg som reell arbeidssøker ved arbeids- og velferdsetaten.

Departementet kan gi forskrifter om beregning av stønadsperiodens lengde, herunder om oppdeling og avkorting av stønadsperioden.

§ 15-9 overskriften skal lyde:

Avkorting mot inntekt

§ 15-11 blir ny § 15-10 og skal lyde:

§ 15-10 *Stønad til barnetilsyn til enslig mor eller far som er i arbeid mv.*

Stønad til barnetilsyn ytes til et medlem som må overlate nødvendig tilsyn med barn til andre på grunn av arbeid eller at de etablerer egen virksomhet, jf. § 4-6 tredje ledd. Stønaden er uavhengig av retten til og perioden for overgangsstønad.

Stønad kan ytes til barnet har fullført fjerde skoleår. For barn som har fullført fjerde skoleår, kan det gis stønad til tilsyn når barnet må ha vesentlig mer tilsyn enn det som er vanlig for jevnaldrende, eller når medlemmet på grunn av sitt arbeid må være borte fra hjemmet i lengre perioder eller på andre tidspunkter enn det en vanlig arbeidsdag medfører. Stønad til barnetilsyn kan også gis i inntil ett år når medlemmet har en forbigående sykdom som hindrer vedkommende i å være i arbeid.

Stønaden er 64 prosent av dokumenterte utgifter til barnetilsyn opptil de beløp som Stortinget fastsetter. Det gis ikke stønad når den pensjonsgivende inntekten er større enn seks ganger grunnbeløpet.

Departementet kan gi forskrifter om stønad til barnetilsyn.

§ 15-11 skal lyde:

§ 15-11 Tilleggsstønader og stønad til skolepenger mv.

Et medlem som gjennomfører utdanning eller opplæring etter § 15-6 første ledd bokstav c), kan gis tilleggsstønader som helt eller delvis dekker

- a) utgifter til daglige reiser i forbindelse med utredning eller gjennomføring av utdanningen,
- b) utgifter til hjemreiser i forbindelse med utdanningen,
- c) nødvendige utgifter til flytting fra hjemstedet i forbindelse med utdanningen eller i forbindelse med arbeid etter at utdanningen er gjennomført,
- d) nødvendige utgifter til tilsyn for barn og andre familiemedlemmer i forbindelse med utredningen eller gjennomføring av utdanningen,
- e) nødvendige ekstrautgifter til bolig i forbindelse med utredning, eller gjennomføring av utdanningen,
- f) stønad til dekning av dokumenterte utgifter til læremidler.

Stønad til flytting etter første ledd bokstav c) kan også gis til et medlem som må flytte fra hjemstedet for å starte i arbeid på et annet sted. Flyttestønad gis bare når medlemmet har flyttet i et tidsrom der han eller hun har rett til overgangsstønad eller innen seks måneder etter at overgangsstønaden falt bort.

Stønad til tilsyn for barn og andre familiemedlemmer etter første ledd bokstav d) kan også gis til et medlem som står tilmeldt arbeids- og velferdsetaten som reell arbeidssøker etter § 15-6 første ledd bokstav b).

Det kan gis stønad til dekning av skolepenger mv. med utgangspunkt i satsene for skolepenger fra Statens lånekasse for utdanning. Utdanning ved private utdanningsinstitusjoner gir bare rett til stønad i særlige tilfeller.

Tilleggsstønader og stønad til skolepenger mv. gis bare for tidsrom den enslige moren eller faren har rett til overgangsstønad.

Departementet kan i forskrift fastsette nærmere regler om tilleggsstønadene, og om skolepenger og utdanning ved private utdanningsinstitusjoner.

§ 15-12 skal lyde:

§ 15-12 Sanksjonsregler

Stønad etter dette kapitlet faller bort en måned dersom medlemmet uten rimelig grunn sier opp sin

stilling, nekter å ta imot tilbudt arbeid, unnlater å gjenoppta sitt arbeidsforhold etter endt foreldrepermisjon, nekter å delta i arbeidsmarkedstiltak eller unnlater å møte ved innkalling til arbeids- og velferdsetaten. Bortfallsperioden vil trekkes fra den innvilgede stønadsperioden.

Dersom medlemmet har gitt uriktige opplysninger om forhold som har betydning for retten til stønader etter dette kapitlet, og han eller hun var klar over eller burde vært klar over dette, kan medlemmet utestenges fra rett til stønad i inntil tre måneder første gang og inntil seks måneder ved gjentakelser i løpet av de siste tre årene. Det samme gjelder dersom medlemmet har unnlatt å gi opplysninger av betydning for retten til stønad.

Departementet kan gi forskrifter om utestengningstidens lengde.

Nåværende § 15-14 blir ny § 15-13

I innholdsfortegnelsen til kapittel 16 skal fjerde strekpunkt lyde:

- tilleggsstønader og stønad til skolepenger mv. står i § 16-9

§ 16-9 skal lyde:

§ 16-9 Tilleggsstønader og stønad til skolepenger mv.

Til en tidligere familiepleier kan det ytes tilleggsstønader og stønad til skolepenger mv. etter § 15-11 for at vedkommende kan komme i arbeid.

§ 16-10 fjerde ledd andre punktum skal lyde:

Det kan da også gis stønad til barnetilsyn etter § 15-10 og tilleggsstønader og stønad til skolepenger mv. etter § 15-11.

I innholdsfortegnelsen til kapittel 17 skal femte strekpunkt lyde:

- stønad til barnetilsyn, tilleggsstønader og stønad til skolepenger mv. står i § 17-9

§ 17-9 skal lyde:

§ 17-9 Stønad til barnetilsyn, tilleggsstønader og stønad til skolepenger mv.

Til en gjenlevende ektefelle kan det ytes

- a) stønad til barnetilsyn etter § 15-10,
- b) tilleggsstønader og stønad til skolepenger mv. etter § 15-11.

Stønad til barnetilsyn etter § 15-10 eller § 15-11 første ledd bokstav d) gis for barn som ble forsørget av ektefellene i fellesskap, og for fellesbarn som er født senere. Det er et vilkår at den gjenlevende forsørger barna.

For fosterbarn (se barnevernloven § 4-22) kan det ytes stønad til barnetilsyn etter § 15-10 eller § 15-11 første ledd bokstav d) når den gjenlevende har forsørget barnet de siste to årene eller oppfostringen tok til før dødsfallet.

§ 22-10 første ledd bokstav d) oppheves

§ 22-10 tredje ledd bokstav d) skal lyde:

d) stønad til barnetilsyn (§§ 15-10 og 17-9)

§ 22-10 fjerde ledd bokstav c) skal lyde:

c) *tilleggsstønader og stønad til skolepenger mv.* (§§ 15-11, 16-9 og 17-9)

II

I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt gjøres følgende endringer:

§ 5-43 første ledd bokstav d nr. 7 og 8 skal lyde:

7. stønad til barnetilsyn etter §§ 15-10, 17-9 og 17-10
8. *tilleggsstønader og stønad til skolepenger mv.* etter §§ 15-11, 16-9, 17-9 og 17-10

III

I lov 10. desember 2004 nr. 76 om arbeidsmarkeds-tjenester (arbeidsmarkedsloven) gjøres følgende endringer:

§ 12 tredje ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrifter om forsøk med arbeidsmarkedstiltak.

§ 13 skal lyde:

§ 13. *Ytelser til gjennomføring av arbeidsmarkeds-tiltak mv.*

Deltakere i arbeidsmarkedstiltak kan få tiltaks-penger dersom de ikke mottar lønn fra tiltaksarran-gør eller har rett til å få dekket utgifter til livsopphold på annen måte. Departementet gir forskrifter om vil-

kår for og størrelsen på tiltakspengene, herunder om i hvilke tiltak deltakerne kan få tiltakspenger. Departementet kan gi forskrifter som fraviker første punktum.

Tiltaksdeltakere som mottar tiltakspenger, kan få tilleggsstønad til dekning av utgifter de har på grunn av tiltaksdeltakelsen, dersom de ikke har rett til å få dekket utgiftene etter annen lov, avtale eller praksis. Det kan også gis tilleggsstønad til en tiltaksdeltaker som ikke får utbetalt tiltakspenger på grunn av at han eller hun er innsatt i fengsel, og til en tiltaksdeltaker som deltar i et tiltak som gir rett til tiltakspenger som en del av et kvalifiseringsprogram, jf. kapittel 4 i lov 18. desember 2009 nr. 131 om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen. Tiltaksdeltakere som deltar i et tiltak som gir rett til tiltakspenger, men mottar dagpenger under arbeidsløshet etter folketrygdloven kapittel 4, kan få stønad til dekning av reiseutgifter. Departementet kan gi forskrifter om vilkårene for og størrelsen på tilleggsstønadene.

Departementet kan gi forskrifter om ytelser til tiltaksarrangører, arbeidsgivere, arbeidstakere og personer under utdanning, herunder om vilkår for og størrelsen på ytelsene og om arbeidsgivers lønnsplikt overfor deltakere i tiltak, og om at arbeidssøkere kan få stønad som fremmer geografisk mobilitet og fleksibilitet på arbeidsmarkedet.

§ 15 skal lyde:

§ 15. *Hvor krav om stønad skal settes fram*

Krav om stønad i forbindelse med arbeidsmar-kedstiltak etter kapittel 5 i denne loven, settes fram for det lokale Nav-kontoret, med mindre Arbeids- og velferdsdirektoratet bestemmer noe annet.

Departementet kan gi forskrifter om når krav må være satt fram.

IV

Loven trer i kraft 1. januar 2016. Departementet kan gi forskrifter om overgangsordninger.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 4. juni 2015

Arve Kambe

leder

Stefan Heggelund

ordfører